

א) (פסחי' ד' ל"ג) ז"ב דף קד: ודף קעה: ט' געיל דף טו: (פסחות מ"א.) א) [לקמן קו. כמותות מנ:]. ד) [למטה בשלחם. רש"י.] ה) [ז"ב קד:]. ו) ס"א לאזי. מדפרישם ח) [בנ"ס: דפ"י].

גליון הש"ס

גמ' גרושה נמי תפלוג בדימי ודרות. ק"ל דהא בלי"ו יקשה על הירש"א דל"ן בעל נטון לירש"א דתפלוג דהא בדימי ולדות דמתי' ש"א אלמנה מגרושה לענין זה וז"ע:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ספ"ה כר"י דלמך טו' ה"ג כו'. ר"ב לאפוקי מגירסת היר"מ אלא בעלמא כר"י (וע"י בהגר"א אה"ע סי' 5 סק"ה):

מוסף רש"י

זכה. הסוגל בנהם כשדו, ואפילו לאחר מיתת הגר חנל נה זכה בה (לקמן ט"ז). גבר קרקע. מבעל חזק, יש לו. לכבוד פי שנים. דהאי קרקע אשתעבד לאזוהין בחיי וכו' וכו' לא נמשכן דמתי' ושתעבד ליה מוחזק לטוב הכוונה פי שנים (ושב"ט ב"ב קכ"ג). גבו מעות איתן והי מעות אחרתי נינהו ואפילו לא חזקו בה אביהם (שם). גבו מעות יש לו. שיהי מעות הלוהו ובעמות ששקנין ליה מוחזק, וכן קרקע. מנוח מלטה אביהן, אין לו. לכבוד פי שנים דמעות הלוהו ולא קרקע (שם). המית שורי את פלוני. והיני חייב שלשים על פי עצמו. קסבר סתרא מנוח (בתובת א"ת). את עבדו אל פלוני. והיני חייב שלשים ק"ע. אנו משלם על פי עצמו. דקנס מינה, שאפילו אין יפה דער נטון שלשים (שם).

רבינו חננאל

אמר רבה שור שהמית בן חרוץ שלא בכונה פטור מכופר. פ"ח כתב דלית הילכתא כרבה דסלקא לקמן בחיובתא עליה. ור' יוחנן ורשב"ל תרווייהו סבירא להו דכופר שלא בכונה חייב ככופר בכונה. ובעיא דרבה דאשו שלא בכונה מי משלם דמים סלקא בתויקו היא, ומעיקרא בעיא דלא כהילכתא. והא דר' יוחנן דאמר כופר אם כופר לרבות כופר שלא בכונה ככופר בכונה אם עבד לרבות כופר שלא בכונה כעבד בכונה הילכתא היא.

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

או גירות. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהיא קודם הואיל ואין להי' יורשין כל הקודם בשלהי' זכה זה שישנו זידו קודם לכל אדם אבל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם בנים יש לה יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו. ודוקא נשתחררה קודם חבלה אבל הימנה שפחה כשחבל בה חייב בכל אפילו בדמי ולדות ויתן לאדוניה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לזכעלים שלה כדאמרין לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.)

דלמך ליה חמרתא מעברתא אזקת מינאי: גרושה. עסקינן ומש"ה נטון לירש"א שגירשה אחר החבלה: בעל האשה. אכזעול הקפיד: ונוקמה לרבה כו'. למא להו לרבה ולר"ג לאוקמה בגרושה לוקמה מר כדאית ליה ונת כדאית ליה ביש נוחלין) ונוקמה לרבה כגון שגבו ז"ד מעות מן המזיק לשלם נזק וזע"ר ואע"פ שנתחייב לה מחיים לא עדיף ממלוה בשטר: דלמך רבה גבו. יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם יש לו לכבוד פי שנים דהוה ליה כמותק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאזוהין: גבו מעות אין לו. פי שנים דלאו רבה מעות הניח אביהן והוה ראוי: ור"ג אמר גבו מעות יש לו. כדמחוק דמי שהרי מעות הלוה אביהם ומעות נטלו: גבו קרקע אין לו. דקרקע לא הניח אביהם והוה ראוי. והכא נמי לוקמה ר"ג כגון שגבו קרקע דהוה ראוי: אמרי הני מיני. דלפלוני רבה ור"ג ביש נוחלין: אליבא דבני מערבא. דשלחו כבוד נוטל פי שנים במלוה ולא ברבית ואוקימנא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי דלמך אין כבוד נוטל פי שנים בשבח ששבו נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו ברבית נמי שקיל פי שנים דשבחא דממילא הוא ופרשוה רבה ור"ג להא דבני מערבא דלמך לרבנן כבוד נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: ופי אמרי הכא. בגרושה ולא מוקמינן לה בהכי: ברבי. דלמך כבוד נוטל פי שנים בשבח דמחוק דמי וכ"ש במלוה דכמתן דגיבא דמי לא שנה גבו מעות הלכך אי לאו דגירשה שקיל דבעל כבוד ומיהו ככופר אפילו רבי מודה דראוי הוא דהואיל ואין בו שום חיוב מחיים לא הוה כשבחא דממילא:

ה"ג [א] ה"מ זבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר רבה רב"ז שור שלא בכונה פטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מה.) נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא [טו:] כמיתת בעלים כן מיתת השור: אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר. ור"א דלמך לעיל (דף מה:) אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאיתרין קרא למפטריה בתם שלא בכונה מכלל דמועד שלא בכונה (בר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקמתי מועד שלא בכונה) פטור ממיתה וחייב ככופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן למתני' דלקמן כוותיה דהאי דקמתי מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: או שורו של פלוני. במועד אוקימנא בפירקא קמא [טו:] קמתי מיתה המית שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: מאי לאו כופר. ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרנו כמיתת בעלים כך מיתת השור ואדם שהודאיתו אינו נהרג: לא דמים. הא דקמתי משלם לאו בתורת כופר דניבעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי לית ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אבל היכא דלית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה מנוקין דאילו אזקיה אע"ג דאין בסקילה בעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"ג משלם דמיו לירש"ו: אינו משלם ע"פ עצמו. דשלשים של עבד קנס הן: ואי דמים. כלומר ואי ס"ד יש תורת נוקין להיכא דקטליה וע"כ כי היכי דבן חרוץ במתקום שאין כופר משלם דמיו נמי במתקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קמתי דלא: שנוייה דחיקא. בתרי טעמא: מיהו

פי עצמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו:

מג.

גרושה נמי תפלוג בדימי ודרות. דקס"ד ללא אקרי בעל האשה אלא כשהאשה תחתיו וק"ק למאי פריך דתפלוג בדמי ולדות אטו ולדות כררי נינהו דזכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הוה זכי בהו אי לאו דאשכחן דזכי ליה רחמנא וללאשה לא אשכחן דזכי:

אפילו בא ע"ה בונות. בירושלמי צעי ר"ע צא על אמו צא על אחותו יכול אף הוא בעל ההריון מ"ל בעל אמו שראוי לקרות בעל יאלו אלו שאינם ראויים לקרות בעל: ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות. הוה מני למימר לרבה

אליבא דנפשיה לוקמיה צין בגבו מעות צין בגבו קרקע דכסף גט פשוט (ב"ב דף קעה:) מוכח דס"ל אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק כל כך ולהאריך שיהיה צריך להקשות היא דשעבודא לאו דאורייתא אהיה גבו קרקע יש לו ולתרגם: ולר"ב נחמין שגבו קרקע. פי' כגון שגבו נמי קרקע ולא צא למעוטי מעות דהא דחשיב התם ר"ג מעות מוחזקין היינו גזי מלוה דכפ"ה משום דזחי ייבד חזוי שקיל אבל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חשיב ר"ג מעות מוחזקים: אמר רבה שור שהמית בן חרוץ. כר"ע ס"ל דלר"א ודאי חייב כדאמרין לעיל ואב"י דפריך סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכונה מאם כופר לרבות שלא בכונה והא דאטריך ליה לר"ע לאוקמי בעל השור נקי לדמי עבד ולא צעי לאוקמי נקי לחצי כופר שלא בכונה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דשלא בכונה מחייב

בכונה והיינו דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בכונה אצל תם ע"פ עדים ליכא כופר בכונה משום דהציאהו לצ"ד וישלם לך שלא בכונה נמי או ע"פ עצמו ליכא לרביי מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ע לר"א אפילו לאב"י דמכח הציאהו לצ"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכונה בלאו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן לקמן דלמך אס כופר לרבות כופר שלא בכונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי "דכפריך אב"י ורב ושמאל דפליגי נמי לקמן (דף מט.) אמתני' דשור שהיה מתחך כותל כופר שלא בכונה נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מצרייתא דמיתת תניא כוותיה דשמאל ומיוצתא דרב או מיוצתא דרבה לגירסת רשב"ס י"ל דחשיב ליה גמרא מיוצתא גמורה משום דאירי כסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרין בסנהדרין (דף פ"א.) וכו'ן אליבא דר"ע וביצמות (דף סג:) נמי אמר עד שצא ר"ע אצל רבותיו שצדקו ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכונה בלא ריבוי דאם כופר ולהכי אטריך קרא דנקי למעוטי תם שלא בכונה מחייב כופר ואת"ל דמרביתא דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכונה נמי לר"א י"ל דבהך סברא דפריך"ה לא מרבינן מאם כופר שלא בכונה אלא היכא דאיכא כופר בכונה פליג איהו אלר"ע: מאי לאו בופר לא דמים. וא"ת למ"ד (לעיל דף מט.) כופר דמי נזק מאי איכא צין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה כמו חטאת ואשם דאין צאין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"ו חמורה שלא בכונה מצוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכונה מצוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהנזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה צין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלם אמר רחמנא ולא חיי כופר הוה נ"מ נמי להא: רישא דמים וסיפא קנס. מימה מה תירוך הוא זה ואומר ר"י דמאי ליישב פירוש המשנה קן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על פי עצמו:

1. וכן יצאו אנשים ונגפם אשה הרה ויצאו וקדיה ולא יהיה אסון עבדו יעשה כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב 2. אם עבד יגח השור או אקה פסח שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: שמות כא לב 3. ואם שור נגח והוא מתמל שלשים והועד בבגדיו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו ימות: שמות כא כט